

מעדותו של חיים גולני על רצח פעילי המחתרת בעת חיסול גטו וילנה

ש. מה קרה אתך בהמשך?

ת. הגענו לאותו שלב שהגרמנים הכריזו על חיסול הגטו.

ש. באיזו שנה?

ת. סתיו '43. כל היהודים, בלי יוצא מן הכלל - בריאים, חולים, שיינים [כלומר האנשים להם ניתנו תעודות עבודה] או לא שיינים - כולם היו צריכים להתייצב על יד השער. כמו תמיד, אלה שלא באו מרצון אם גם הודיעו מראש, שמי שלא יתייצב יוצא להורג במקום, ואז המוני יהודים יצאו מהבתים שלהם עם מעט מטלטלים על הגב, הגיעו לשער הגטו ואז ידענו בטוח, כי ראינו שגם היודנראט, הנהלת הגטו היתה בין היוצאים, ידענו בטוח שהגטו הוא בשלב של חיסול. אנחנו יצאנו כל המשפחה אל השער ומשם הובילו אותנו ברגל לגבעות שמחוץ לעיר וילנה. המקום נקרא רוסה. לשם אספו אותנו, על הגבעות.

ש. מה פרוש רוסה - זה אזור?

ת. שם של אזור, גבעות רוסה.

ש. ליד איזה ישוב הכי קרוב זה היה?

ת. זה לא היה רחוק מוילנה, זה למעשה עוד חלק מוילנה, אבל מחוץ לעיר ממש. למעשה זה היה המשך של הרחוב המקורי שאני גרתי בו, רחוב סובוץ', אבל הרחוב הזה היה אחד הרחובות שיצאו מתוך וילנה עצמה לכיוון מזרח. שם אספו אותנו, את כל יהודי וילנה. אנחנו הגענו לשם לפנות ערב. דבר ראשון הפרידו בין נשים לבין גברים. נשים כללו גם את הילדות והנערות והגברים כללו גם את הילדים והנערים. הפרידו אותנו. אותם לקחו לבית הקברות - שם היה בית קברות נוצרי וחומה גבוהה חצצה בין הגברים ובין הנשים. ברוסה אני זוכר שכשהחשיך אמרו לנו כולם לשכב על העשב שהיה שם, כמו דשא ולחכות להוראות. ככה שכבנו על העשב הזה כל הלילה. היה לילה מאד קר וגשום. לפנות בוקר ציוו עלינו לקום, להסתדר בשורות. אגב, כל הלילה שמענו את הבכי של הנשים, של הילדות מהצד השני של החומה. לא ידענו מה קורה אתם והם לא ידעו מה קורה אתנו. שם הפרידו ביני ואבי לבין אמי ואחיותיי. אמי, יהודית-יוליה, אחותי הגדולה שרה ויוכבד הקטנה. זאת היתה הפעם האחרונה שראיתי אותן. מאז לא ראיתי ולא שמעתי מהן כלום. לפנות בוקר ציוו עלינו לקום ואז הגיעו הקצינים הבכירים של הגסטאפו, עם רשימה מוכנה מראש, וציוו על ששה אנשים לצעוד קדימה, לצאת מחוץ לשורות.

ש. מי הששה האלה? לפי מה הם נבחרו?

ת. הששה האלה היו חברי מחתרת פעילים.

ש. יהודים?

ת. כן.

ש. והגרמנים הכירו אותם?

ת. הגרמנים קיבלו עליהם מידע. כמו שאמרתי, אני לא יודע בדיוק ממי, אבל עובדה שהם ידעו בדיוק את השמות וידעו שהם נמצאו בינינו. הששה האלה - לא היה כ"כ פשוט, אבל בסופו של דבר הם איתרו אותם.

ש. הם לא יצאו לבד?

ת. לא, אבל הם איתרו אותם, הוציאו אותם החוצה. אחד מהם היה ד"ר קפלן. הוא היה מורה שלי בלידה. בגטו פגשתי אותו פעם אחת וידעתי שהוא איש מחתרת. את היתר לא הכרתי. הוציאו אותם החוצה ותוך משהו כמו חצי שעה פועלים פולנים הכינו ששה גרדומים ולנגד עינינו... כמובן, לפני זה - הגרמנים עם הסדר שלהם הקריאו את כתב האשמה שלהם, שהם היו אנשי מחתרת והם פעלו נגד השלטונות הצבאיים של גרמניה ונגד המשטר הגרמני ועל כן דינם מוות, ותלו אותם.

ש. האם אתה זוכר עוד שמות מתוך הששה?

ת. לא. אני לא זוכר שמות מתוך הששה, רק את ד"ר קפלן. אני גם זוכר, שאותו ד"ר קפלן, אחרי שתלו אותו, החבל נקרע והתחילו להסתודד, בינינו, המבוגרים שבינינו - אמרו שיש איזשהו חוק או נוהג בינלאומי, שאדם שנדון לתליה והחבל נקרע - חוננים אותו. אבל הם לא חננו אותו ותלו אותו בשנית ואז זה היה סופי.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/8856